

NÁVŠTĚVNÍ SLUŽBA U NOVOROZENCŮ A KOJENCŮ Z POHLEDU SESTER PRACUJÍCÍCH V ORDINACÍCH PRAKTICKÝCH LÉKAŘŮ PRO DĚTI A DOROST

Mgr. Andrea Schönbauerová

doc. PhDr. Mária Boledovičová, Ph.D.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

Souhrn

Příspěvek přináší souhrn názorů sester pracujících v ordinacích praktických lékařů pro děti a dorost na otázku znovuoobnovení návštěvní služby v domácnostech s novorozenci a kojenci. Zároveň informuje o tom, jak je v současnosti poskytována péče novorozencům v rámci preventivních prohlídek. Data byla získána kvalitativním šetřením prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Z výzkumného šetření vyplynulo, že v současnosti nejsme dostatečně připravení na poskytování návštěvní služby a její zavedení by vyžadovalo poměrně rozsáhlou reformu současného stavu.

Klíčová slova: Sestra, novorozenec, návštěvní služba, komunitní péče

Úvod

Mateřství je považováno za zásadní vývojovou událost v životě ženy. Stát se matkou vyžaduje přijetí nové identity, restrukturalizaci životních cílů, chování a povinností (Mercer, 2004). Současný trend v oblasti poskytování ošetrovatelské péče na oddělení šestinedělí spočívá ve zkracování délky pobytu na co nejkratší. V této souvislosti je třeba vzít v úvahu, že s časným propuštěním by měla být spojena odborná následná péče dětské komunitní sestry (Vasarri, 2013), což v našich podmínkách velmi chybí. Nejdůležitější a zároveň nejnáročnější období pro rodiče představují první dva roky po narození dítěte. V tomto období dochází k postupné adaptaci do role rodičů a přijetí zodpovědnosti za výchovu a péči o dítě. V procesu adaptace na změněnou životní situaci a posílení mateřských dovedností zastávají rozhodující roli dětské sestry (Gardner, Deatrck, 2006). Tento příspěvek shrnuje názory sester z ordinací PLDD (praktický lékař pro děti a dorost) na znovuoobnovení návštěvní služby v domácnostech s novorozenci a kojenci.

Cíl práce

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem je v současnosti poskytována péče novorozencům při preventivních prohlídkách v ordinacích PLDD a jaký mají sestry názor na znovuoobnovení návštěvní služby u novorozenců a kojenců.

Metodika výzkumu

Pro výzkumné šetření byla zvolena kvalitativní metodika, technika polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumný soubor tvořily sestry pracujících v ordinacích PLDD v Jihočeském a Plzeňském kraji. Velikost souboru nebyla na počátku stanovena a sběr dat byl ukončen na počtu 7 respondentů při dosažení teoretické saturace. Získané údaje byly zaznamenány na diktafon a zaneseny do textového editoru. Následně byla data podrobena důkladné kvalitativní obsahové analýze a kategorizaci.

Prezentace a interpretace výsledků

Po analýze rozhovorů byly stanoveny tyto kategorie: důvody pro vykonání návštěvy, názory proč poskytovat návštěvní službu, názory proč neposkytovat návštěvní službu, problémy, s nimiž přicházejí matky do ordinace PLDD, způsob prvního vyšetření novorozence po příchodu z porodnice a podmínky, za kterých by zařízení mohlo poskytovat návštěvní službu.

Důvody pro vykonání návštěvy

Z odpovědí sester vyplynulo, že navzdory tomu, že první vyšetření dítěte po příchodu z porodnice je běžně pojišťovnou hrazeným výkonem, tak je matkám tato služba poskytována jen ve specifických případech. Primárně se jedná o situace, kdy stav dítěte nebo matky nedovoluje transport například v důsledku náročného porodu, poporodních komplikací a také nepřízně počasí v zimním období. Dále je možné vykonat návštěvu v domácnosti na žádost matky, pokud má například ještě jedno malé dítě či se jedná o matku dvojčat. V poslední řadě se návštěva provádí u matek z podnětu sociální pracovnice.

Názory proč poskytovat návštěvní službu

Z rozhovorů bylo patrné, že návštěvní služba měla a má své opodstatnění, ale v současnosti na ni nejsme dostatečně připraveni. Prvním názorem, proč by mělo význam znovu obnovit návštěvní službu, byla skutečnost, že v ordinaci není čas ani prostor na dostatečnou podporu kojení, na zodpovídání všech dotazů matek a důkladnou edukaci v péči o dítě. Dále sestry předpokládají, že zvláště prvorodičky mohou mít potřebu, aby jim někdo zkontroloval, jak pečují o dítě a jak mají pro něho upravené prostředí.

Názory proč neposkytovat návštěvní službu

Sestry v rozhovorech uvedly, že prohlídka dítěte v ordinaci je pro ně pohodlnější a lepší. V ordinaci mají patřičné vybavení, podmínky, osvětlení a pomůcky pro to, aby mohly dítě adekvátně vyšetřit. Zatímco na návštěvu je třeba sebou nosit váhu a další pomůcky, což je náročné. V dnešní době má většina rodin minimálně jedno auto a proto není problém se k lékaři dostavit. Sestry z Plzeňského kraje navíc argumentovaly, že přijímají do péče děti

z nejbližšího okolí, protože je zde velmi dobrá síť PLDD. Dalším důvodem pro neposkytování návštěvní služby byla oblast vzdělání sester v ordinacích PLDD, protože ne vždy pracují v ordinaci dětské sestry. Posledním argumentem je názor, že by si matky návštěvu v domácnosti nepřály, protože stále přetrvávají ve společnosti mýty z předešlé doby a matky mohou návštěvu vnímat jako přepadovou kontrolu a zásah do soukromí.

Problémy, s nimiž přicházejí matky do ordinace PLDD

Z rozhovorů je patrné, že matky přicházejí do ordinace se stále stejným spektrem problémů, které jsou častější u prvorodiček. Tyto problémy je možné rozdělit na oblast zdraví a fyziologie dítěte a oblast základní péče o dítě. Ze zdravotních problémů se nejčastěji řeší neprospívání dítěte, ekzém a kožní alergie, novorozenecká žloutenka, kolika, refluxní porucha, meteorismus či ublinkávání. V oblasti péče o dítě se primárně řeší kojení a náhradní kojenecká strava, hygienická péče, oblékání, péče o pupoční pahýl a u chlapců ošetřování předkožky.

Způsob prvního vyšetření novorozence po příchodu z porodnice

Prvnímu vyšetření novorozence po příchodu z porodnice předchází telefonická domluva s matkou. Většina zařízení preferovala na první návštěvě účast obou rodičů. Nejprve je dítěti založena zdravotní dokumentace, dále je dítě vyšetřeno nahé, zváženo, změřeno, lékař orientačně vyšetří kyčle a provede případně další specifická vyšetření. Po celou dobu komunikuje s matkou, zodpovídá dotazy a zjišťuje důležité údaje. Součástí prvního vyšetření je i edukace matky v péči o dítě, což je podpořeno různým informačním materiálem. Matka je také informována o průběhu očkování.

Podmínky, za kterých by zařízení mohlo poskytovat tuto službu

V současnosti sestry nevidí zavedení návštěvní služby jako reálné a to z několika důvodů. Za prvé se domnívají, že by bylo nutné, aby návštěvní služba byla dána zákonem a tudíž by existoval argument pro matky, které by si návštěvu nepřály. Dále by bylo nutné navýšit počet personálu, ideálně vyčlenit jednu sestru přímo pro práci v terénu. Tato sestra by ale musela být vystudovaná dětská sestra a také řádně zaškolená na tuto činnost. K tomu se váže finanční stránka, protože ne každé zařízení by si mohlo dovolit platit ještě jednu sestru. Proto by bylo tedy žádoucí, aby se jednalo o službu plně hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Jako kompromis vidí sestry možnost, aby návštěvní služba byla zavedena jako nadstandardní úkon, který by byl matkám poskytnut na vlastní žádost a který by si také samy hradily.

Závěr

Na základě analýzy rozhovorů můžeme říci, že v současnosti nejsme dostatečně připravení na znovuoobnovení návštěvní služby v domácnostech s novorozenci a kojenci. Zavedení této služby vyžaduje větší reformu současného stavu. Přestože stále přetrvává ve společnosti názor, že návštěvní služba je výdobytkem socialismu, není možné s tímto názorem souhlasit. Příkladem nám může být systém komunitní péče o matku a dítě ve vyspělé Skandinávii. V zahraničí je odborné podpoře rodin s novorozenci a kojenci v rámci komunitní péče přikládán velký význam a domníváme se, že znovuzavedení návštěvní služby by mohlo zkvalitnit péči v této komunitě i na našem území.

Literatura

GARDNER, M; DEATRICK, J. 2006. Understanding Interventions and Outcomes in Mothers of Infants. *Issues Comprehensive Pediatric Nursing*. 2006, vol. 29, no 1, p. 25-44. 2006, ISSN: 0146-0862.

MERCER, RT. 2004. Becoming a Mother Versus Maternal Role Attainment. *Journal of Nursing Scholarship*. 2004, vol. 36, no 3, p. 226-232. ISSN 1547-5069.

VASARRI, PL. 2013. Discharge of the newborn: timing, mode and controls. *Early Human Development*. 2013, vol. 89, no 8954, p. S27-S28. ISSN 0378-3782.

Kontakt na autorku:

Mgr. Andrea Schönbauerová
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Katedra ošetrovatelství a porodní asistence
U Výstaviště 26
370 05 České Budějovice
vagnea00@zsf.jcu.cz
389 037 518